

**HOMILIE MGR. JOHAN BONNY, BISSCHOP VAN ANTWERPEN
ABDISZEGENING ZR. KATHARINA MICHIELS**

**Abdij Onze-Lieve-Vrouw van Nazareth, Brecht
Woensdag 13 november 2019, 10.30 uur**

Jes. 61, 9-11

Ef. 3, 14-21

Joh. 15, 1-8

Beste zuster Katharina en medezusters,

Beste abten, abdissen, gasten en vrienden van de abdijsamenleving,

We zijn vandaag in een feestelijke cisterciënzerstemming. Zelf ben ik geen trappist of cisterciënzer. In dit gezelschap kan ik mij dus beter nederig opstellen. Elders ook, uiteraard. Waar kan ik inspiratie vinden voor een homilie als deze? Van toen ik archivaris was van het Grootseminarie in Brugge herinner ik mij een handschrift uit de Duinenabdij in Koksijde – een cisterciënzerabdij van de eerste generatie – een handschrift met verschillende teksten van Hugo van Fouilloy. Het handschrift werd zo goed als zeker geschreven en verlucht door de monniken van de Duinenabdij in de 13de eeuw. Hugo van Fouilloy (1096/1111-1172) was een tijdgenoot van Bernardus van Clairvaux (1090-1153). Hij was prior van een gemeenschap van kanunniken in de buurt van Amiens, de hoofdstad van het voormalige Picardië. Hugo van Fouilloy schreef en tekende graag. Hij schreef verschillende spirituele teksten die hijzelf van tekeningen voorzag of liet voorzien. Vanuit zijn ervaring als prior van een religieuze gemeenschap schreef hij een kort traktaat *‘Liber de pastoribus et ovibus’* – *‘Een boek over herders en schapen’*. Hij voorzag zijn tekst van enkele tekeningen. Een tekening uit dat 13de -eeuwse handschrift wil ik je graag meegeven bij je abdiszegening, zuster Katharina, als geschenk en als beeldmeditatie, samen met de Latijnse tekst van Hugo van Fouilloy.

Wat stelt de tekening voor? Bovenaan staat Jezus Christus, de ‘goede herder’ uit het Evangelie. In zijn ene hand houdt Hij het kruis, teken van liefde en zorg, van barmhertigheid en trouw, van sterven en verrijzen. Het kruis is zijn staf. Met zijn andere hand geeft Hij een herdersstaf aan een nieuwe ‘prelaat’, iemand die in de kerk een herderlijke verantwoordelijkheid draagt. Het kan een bisschop zijn, een abt of abdis. De betekenis is duidelijk: Jezus geeft de zorg voor zijn kudde aan iemand door. De kudde is van Jezus. Ze staat op Hem gericht. Ze moet zijn stem horen en zijn pad volgen. Ze moet – wanneer nodig - de weg naar Hem terugvinden. En daarvoor krijgt de ‘prelaat’ een herders-

staf. In zijn tekst schrijft Hugo (ik vertaal): *‘De herdersstaf is (een teken van) bestuursmacht; de onderkant is scherp, de bovenkant is gebogen; hij steekt vooruit en hij haalt terug. Hij duwt vooruit wie achterblijft; hij haalt terug wie de vlucht naar voren neemt’*. Ieder lid van de gemeenschap heeft een eigen tempo, een eigen vertraging of versnelling. De herder houdt de gemeenschap bij elkaar, zoals Jezus dat zou doen. De enen wat versnellen, de anderen wat vertragen. Beste zuster Katharina, de verantwoordelijkheid die je opneemt heb je van je medezusters ontvangen. Toch is het Jezus die je de herdersstaf doorgeeft: de opdracht om voor zijn kudde zorg te dragen, zoals Hij het zou doen.

Niet enkel schapen, ook herders hebben een eigen tempo. Onderaan het blad tekent Hugo twee verschillende herders, samen met hun hond. De herder onderaan links staat er wakker en scherp bij. In de rand lezen we dat hij een *‘pastor vigilans’* en een *‘doctor predicans’* is - ‘een herder die waakt’ en een ‘leraar die onderricht’. Zijn herdershond staat er al even wakker bij: recht op vier poten, de neus omhoog en de blik naar voren. Herder en hond zijn elkaars spiegelbeeld. De herder onderaan rechts staat er slaperig bij, de ogen dicht en het hoofd in de handen. Hij is een *‘pastor dormiens’* en een *‘pastor negligens’* - ‘een herder die slaapt’ en een ‘herder die (zijn werk) verwaarloost’. Zijn herdershond staat er al even slapend bij: hij leunt maar op twee poten, laat zijn achterste en staart hangen, de neus naar beneden en de ogen halfdicht. Er gaat geen kracht meer uit, noch van die herder noch van zijn hond. Ze laten de schapen over aan hun lot. Ze zitten misschien wel te dromen van een ideale Kerk of van een ideaal klooster, maar hebben geen contact meer met de werkelijkheid. Beste zuster Katharina, ik hoop dat je als abdis wakker zal blijven en ook de gemeenschap wakker zal houden. Wakker voor het Woord van God en voor het werk van de Heilige Geest. Wakker voor wat vandaag jullie roeping is en zending. Wakker voor Gods telkens nieuwe dageraad.

Wat stelt het middenstuk van de tekening voor? De complexe samenstelling van een kudde, gerangschikt volgens verticale en horizontale lijnen. Eerst de verticale lijn. De kudde bestaat uit twee verschillende rassen van dieren: enerzijds schapen en anderzijds geiten. De schapen staan links, de geiten rechts. Schapen en geiten lijken op elkaar en kunnen met elkaar overweg, maar zijn geen familie van elkaar. Biologisch zijn het twee verschillende rassen. Ze spreken bovendien een andere taal: schapen blaten en geiten mekkeren. Ze hebben een verschillend karakter en een verschillend gedragspatroon. Schapen grazen liever in groene poldervlakten, terwijl geiten liever droge hoogten opzoeken. Schapen zijn volgzaam en geduldig, geiten koppig en speels. Vervolgens de horizontale lijnen. Bovenaan staan de mannetjesdieren: een geitenram en een schapenbok. Daaronder de moederdieren: de oaien. En onderaan de kleintjes: lammetjes van schapen en van geiten. Ook zij verschillen van aard en karakter. Bij de geitenbok staat in het Latijn: *‘Capra ferens: peccator impenitens’* - ‘Een stinkende bok: een zondaar zonder berouw’. Ook de schapenram had minder geluk, hoewel hij zijn lot ten goede heeft gekeerd; in het Latijn staat er: *‘Aries castratus: magister castus’* - ‘Een gecastreerde ram: een kuise leermeester’. En bij de lammetjes gaat het over hun onschuld: *‘agni iuvenes immaculati’* - ‘jonge en

smetteloze lammeren'. Beste zuster Katharina, soms lijkt het erop alsof leden van eenzelfde religieuze gemeenschap tot verschillende rassen behoren of verschillende talen spreken. Ze hebben ieder een apart karakter en een apart gedragspatroon. Het zal jouw taak zijn om het hele plaatje bij elkaar te houden en aan ieder lid zijn passende plaats te geven. Want, hoe apart ze ook mogen zijn, ze vormen samen de ene kudde van Jezus Christus.

Tenslotte nog iets over het 'herderen' zelf. Er zijn vier plaatsen in een klooster, schrijft Hugo van Fouillooy, om de kudde te laten grazen: het slot (of het kloosterpand), het kapittel, de kerk en het altaar. Ik vertaal: *In het slot krijgen we nieuwe kracht door de lectio, in het kapittel door het onderricht, in de kerk door het koorgebed en bij het altaar door innerlijke overweging. Tijdens de lectio grazen wij gras bij elkaar en brengen het naar de ingewanden van onze meditatie. Tijdens het onderricht brengen we het gras terug naar de mond. Tijdens het koorgebed herkauwen we het. Tijdens de innerlijke overweging slikken we het gras opnieuw naar binnen om het in de maag van ons gebeugen te bewaren*'. Geen wonder dat cisterciënzers graag de geschriften van Hugo van Fouillooy lezen. Ze gaan over hun roeping, helemaal gewijd aan het gebed en het Woord van God. Lectio, onderricht, koorgebed en innerlijke overweging vullen het abdijleven. Ze bepalen de indeling van tijd en ruimte. Beste zuster Katharina, het zal jouw taak zijn om – zoals een goede herder – je kudde te leiden naar de groene velden van Gods Woord. Laat Gods Woord hier nooit ontbreken, als verse voeding voor ziel en hart, elke dag opnieuw.

Beste zuster Katharina, op deze dag van je zegening tot abdis van de gemeenschap van Nazareth bidden we dat Gods Geest je mag sterken voor je nieuwe opdracht. Weet je gedragen door een lange traditie, door het gebed van velen en vooral door de steun van je eigen gemeenschap. Samen heb jullie alles ontvangen om verder te trekken, als Gods geliefde kleine kudde, zoals psalm 23 het zegt.

Amen.

+ Johan Bonny

Bisschop van Antwerpen